

A KÚRIA
mint felülvizsgálati bíróság

Kfv.VI.39.100/2011/8.szám

A Kúria a dr. Sarkadi Erika ügyvéd által képviselt felperesnek a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal alperes ellen gyámhatósági ügyben hozott határozat felülvizsgálata iránt indult perben, amely perbe a felperes pernyertességének előmozdítása érdekében beavatkozott a beavatkozó, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság 2011. március 17. napján kelt 5.K.22.107/2010/7. számú jogerős ítélete ellen az alperes által 8. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán az alulírott napon megtartott nyilvános tárgyaláson meghozta az alábbi

í t é l e t e t :

A Kúria a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság 5.K.22.107/2010/7. számú ítéletét hatályon kívül helyezi és a felperes keresetét elutasítja.

Kötelezi a felperest és a felperesi beavatkozót, hogy 15 napon belül fizessenek meg egyetemlegesen az alperesnek 20.000 (húszezer) forint felülvizsgálati perköltséget.

A le nem rótt 20.000 (húszezer) forint kereseti és 36.000 (harminchatezer) forint felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen további felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes mint cselekvőképességet korlátozó gondnokság alá helyezett személy a beavatkozó intézmény ellátottja, az Ápoló-Gondozó Otthonból (a továbbiakban: Otthon) való végleges távozására belátható időn belül nem kerül sor. A felperes jelenlegi gondnoka hivatásos gondnok.

A felperes 2010. március 3. napján azzal az írásbeli kérelemmel fordult személyesen a beavatkozó Otthon igazgatójához, hogy az intézmény szállásépületében kétágyas szobák kialakítását engedélyezze. Az Otthon igazgatója a kérelemre rávezette „az alkotmányos jogokra való tekintettel és az esélyegyenlőség szem előtt tartása mellett nevezett ellátott egyéni igényeinek megvalósításához hozzájárulok”.

2010. március 3-án a beavatkozó Otthon és a felperes kötött egy megállapodást, amely szerint az ellátott/törvényes képviselő vállalta az intézmény szállásépületében átalakításra kerülő kétágyas szobák kialakítási költségeihez való hozzájárulást „az átlagot lényegesen meghaladó minőségű elhelyezési körülmények biztosítása fejében”. A megállapodás szerint ha a gondozás tíz éven belül - a haláleset kivételével - megszűnik, az egyszeri hozzájárulásnak - amelynek számlával igazolt összege ezen megállapodáshoz került csatolásra - a fennmaradó évekre jutó (napra pontosan kiszámított) időarányos része visszafizetésre kerül. A kifizetendő összegből azonban levonható az ellátottnak az intézménnyel szemben fennálló (dokumentált) tartozása.

A felperes - akinek a nevében a gondnok írt alá - és a vállalkozó 2010. február 15-én vállalkozási szerződést kötött, amely szerint a szoba 150.800 forint + általános forgalmi adó összegért kerül kialakításra. A vállalkozó az átalakítást elvégezte, a négyágyas szobát kettéválasztotta egy fallal és behelyezett egy ajtót, így a korábbi négyágyas lakószobából 2 db kétágyas lakóhelyiség kialakítására került sor. Az így kialakított helyiségben hideg-meleg vizes kézmosó került beépítésre.

A felperes gondnoka 2010. március 4-én kérte a Nagykálló Város Polgármesteri Hivatala Hatósági Iroda Szociális és Gyámhivatali Csoporttól - mint elsőfokú hatóságtól - az átalakítással felmerült 188.500 forintnak a felperes gyámhatósági betétkönyvéből történő utalásának engedélyezését. A kérelméhez csatolta a vállalkozó által 2010. március 3-án kiállított 188.500 Ftösszegről szóló számlát, a kérelmet, a vállalkozási szerződést.

Az elsőfokú hatóság a 2010. március 11-én kelt 84-9/2010.gyám. számú határozatával a felperes gyámhatósági fenntartásos betétkönyvéből 188.500 forint felvételét a gondnokolt részére intézményi lakószoba kialakításának költségeire engedélyezte.

Az alperes - felügyeleti jogkörében eljárva - a 2010. szeptember 10. napján kelt 2559-4/2010/SzGy. számú határozatával a gondnokolt vagyoni ügyében hozott elsőfokú határozatot megváltoztatta, a szoba kialakítása céljára a 188.500 forint kifizetése iránti kérelmet elutasította. Felhívta az elsőfokú gyámhatóságot, hogy intézkedjen az elsőfokú döntéssel, illetve az annak alapján történt teljesítéssel, vagy végrehajtással kialakult helyzet rendezéséről

és a szükségtelenül okozott költség megtérítéséről. Határozata indokolása szerint a gondnok nem kérte a vállalkozási szerződésben tett jognyilatkozatának gyámhivatal általi jóváhagyását, ezért egy nem létező szerződésre hivatkozással kérte a szolgáltatás teljesítésére pénz kifizetésének engedélyezését. A gyámhivatal nem engedélyezheti pénz felhasználását intézményi költségek fedezésére. Az átlagot jóval meghaladó minőségű elhelyezési körülmények csak működési engedély alapján biztosíthatók, ilyen működési engedéllyel a beavatkozási intézmény nem rendelkezik, nem is kérhet egyszeri hozzájárulást ilyen szintű elhelyezésre.

A felperes keresetet nyújtott be az alperes határozatának felülvizsgálata iránt.

Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét alaposnak találta, ezért az alperes határozatának hatályon kívül helyezéséről döntött. Ítéletének indokolása szerint - és ezzel az alperes által megállapított tényállást kiegészítette - a szoba átalakításáról a felperes gondnoka és az Otthon igazgatója szóban tájékoztatta az elsőfokú gyámhivatalt, személy szerint a csoportvezetőt, aki a jegyzővel történt egyeztetést követően ahhoz szóban hozzájárult. A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 16. § /1/ bekezdés d/ pontjára, 20/B. és 20/C. §-aira hivatkozással kifejtette, hogy az elsőfokú gyámhivatali határozat a „többben a kevesebb” elv alapján tartalmában hozzájárult a gondnok és a vállalkozó között létrejött vállalkozási szerződéshez, mert a szerződés a gondnokolt érdekeit, jólétét szolgálta, de a gondnokolt a Ptk. 14.§ /2/ bekezdés c) pontja alapján a keresménye 50%-ával rendelkezhetett is, kötelezettségeket a gondnoka közreműködése nélkül vállalhatott, mert a betétkönyvében a vállalkozói díjat jóval meghaladó összeg volt. Fenntartva az álláspontját a bíróság ugyanakkor kitért arra is, hogy akár nem létező szerződésről, akár érvénytelen szerződésről van szó, mindkét esetben az érvénytelen szerződés jogkövetkezményeit kell alkalmazni, az eredeti állapotot helyreállítani, amely nem szolgálja sem a felperes, sem az alperes, sem a beavatkozó érdekét a Ptk. 20/C.§-ban foglaltakra is figyelemmel, amely „magasabb rendű” jogszabály mint a 149/1997.(IX.10.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Gyer.), továbbá az elsődleges cél a gondnokolt jólétének szolgálata szemben a gondnokolt vagyonának megóvásával.

A gondnok vagyonkezelése a gondnokolt jólétét szolgálta, figyelembe vette a felperes személyes kívánságát, vagyonának állagától függően a jogosnak minősített igényét teljesítette. A beavatkozó és a felperes képviselőjének egybehangzó - az alperes által kétségbe nem vont - nyilatkozatából a bíróság megállapította, hogy a 188.500 forint vállalkozói díj az intézmény költségvetésében, könyvelésében nem jelent meg; az intézmény azzal nem rendelkezett. Ugyanakkor megállapította, hogy a lakószoba

kialakítás nem jelentett átlagot meghaladó minőségű elhelyezési körülményt. Utalt arra is, hogy 2011. január 15. napjától módosult a jogszabály, a megvalósult tényállás igazolta a jogszabályváltozás szükségességét.

A jogerős ítélet ellen az alperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, amelyben a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és a kereset elutasítását kérte.

Álláspontja szerint a jogerős ítélet sérti a Ptk. 20/B.§-át, 20/C.§-át, amely rendelkezések a Gyer. 149.§ (1), (2), (4) bekezdéseivel összhangban rendelkezve tiltják, hogy a gondnokolt anyagi eszközöket bocsásson az intézmény rendelkezésére. 2011. január 1. előtt hatályos jogszabályok e tekintetben kógens rendelkezést tartalmaztak és a bíróság a Pp. 339/A.§-a szerint csak a határozathozatalkor hatályos rendelkezések alapján dönthetett volna a jogvitában. Tévesen állapította meg a bíróság, hogy a gyámhivatal a gondnok jognyilatkozata érvényességéhez szükséges jóváhagyásról a kifizetést engedélyező határozatban döntött, mert a határozat ezt nem tartalmazza, a jóváhagyást a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 73.§ (2) bekezdése szerint külön okiratban kell megszövegezni. A szóbeli tájékoztatás megtörténte nem jelent jóváhagyást, a döntésnek írásbelinek kell lennie a Ket. 71.§ (1) bekezdése értelmében. A gondnok nem kért jóváhagyást, ennek ellenkezője nem került bizonyításra. Az Otthon az ingatlan használatát az 1/2000.(I.7.) SzCsM rendelet (a továbbiakban: R.) 41.§-a, az 1993. évi III. törvény (a továbbiakban: Sztv.) 94-94/D.§ alapján biztosítja, a használati jogra a Ptk. rendelkezései nem alkalmazhatóak. Annak bizonyítása, hogy az Otthon költségvetésében az átalakítás költsége - amely egyébként intézményi költség - nem szerepel, nem történt meg, bizonyíték hiányában ilyen megállapítás nem lett volna tehető. A gondnokolt vagyonának mértékéből és a Ptk. 14/B.§ (2) bekezdés c) pontjából a bíróság tévesen vont le következtetést arra, hogy a gondnok közreműködése nélkül is vállalhatott ilyen kötelezettséget a gondnokolt. A megtakarítás már a gondnokolt vagyona, annak felhasználása jóváhagyáshoz, engedélyhez kötött.

A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályban tartását kérte.

A felperesi beavatkozó felülvizsgálati ellenkérelmében szintén a jogerős ítélet hatályban tartását kérte.

A Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 272.§ (2) bekezdése és 275.§ (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között, az abban megjelölt jogszabálysértések körében vizsgálta felül.

A felülvizsgálati kérelem alapos.

Az elsőfokú bíróság téves következtetést vont le a Ptk. 20/C.§-a és a Gyer. viszonyára, és tulajdonított elsődlegességet a Ptk. 20/C.§-ának. Az idézett rendelkezések szerint:

A Ptk. 20/B. §-a előírja, a gondnok köteles a gyámhatóság felhívására beszolgáltatni a gondnokolt pénzét, értékpapírjait, valamint értéktárgyait, ha azokat - figyelemmel a 20/C. §-ban foglaltakra is - a rendes vagyonkezelés szabályai szerint folyó kiadásokra készen tartani nem kell. A gyámhatósághoz beszolgáltatott vagyonnal való rendelkezéshez a gyámhatóság jóváhagyása szükséges.

A Ptk. 20/C. §-a értelmében a gondnok vagyonkezelésének a gondnokolt jólétét kell szolgálnia. A gondnok köteles a gondnokolt személyes kívánságait meghallgatni, és a vagyon állagától függően a jogos igényeket lehetőség szerint teljesíteni.

A Gyer. 149.§ (2) bekezdése szerint a gyámhivatal akkor engedélyezheti a törvényes képviselő kérelmére a gyámi fenntartásos betétben elhelyezett pénznek államilag garantált értékpapírba, biztosítási kötvénybe, ingó vagy ingatlan vagyonba történő befektetését, ha az a gyermek, illetve a gondnokolt érdekében áll. Ugyanezen szakasz (4) bekezdése értelmében a szociális intézményben elhelyezett gondnokolt esetében a gyámhivatal nem engedélyezheti a pénz felhasználását - a személyi térítési díj és a költőpénz kivételével - az intézményi költségek fedezésére.

Az /5/ bekezdése alapján a bentlakásos szociális intézményben elhelyezett gondnokság alatt álló személy gondnoka, illetve a gondnokolt külön jogszabályban meghatározott kötelező ellátásait meghaladó szükségleteire - különösen tartós fogyasztási cikk vásárlására, a gyermek képességeinek fejlesztésére és jelentősebb vagyoni érték megszerzésére - a gyámi fenntartásos betétből pénzfelvétel engedélyezését kérheti a gyámhivaltól.

A perbeli időszakban hatályos Gyer. 149.§ (4) bekezdése értelmében az ingatlanvagyonba történő befektetés akkor engedélyezhető, ha az a gondnokolt érdekében áll - ez a rendelkezés semmi esetre sem értelmezhető úgy, hogy az intézmény költségei fedezhetőek belőle. Az intézmény átalakításának költségeihez való hozzájárulás - a Gyer. 149.§ (4) bekezdése kógens rendelkezése folytán - nem állhat a gondnokolt érdekében, azt a beavatkozó intézménynek kell fedeznie. A jogalkotó szabályozási hatáskörében úgy döntött, hogy egy szociális intézmény átalakításával járó költség megtérítése az intézmény és nem a gondnokolt érdeke.

Nem vitatható, hogy a gondnokolt érdekében is állhat, hogy jobb intézményi körülmények között élhessen, a jobb körülmények biztosítását akár saját megtakarításaiból is biztosíthassa, azonban sem a hatóság, sem a bíróság a jelen ügyben nem dönthetett úgy, hogy csak a Ptk. rendelkezéseit alkalmazza a Gyer. kógens szabályaival szemben.

A jogalkotó 2011. január 1. napjától a gondnokolt érdekében álló

jogos igényként elismerte az Sztv. 119/A.§ (2) bekezdése szerinti jogszabályi feltételeket meghaladó ellátotti igény kielégítésének költségei saját vagyonból történő fedezését, ez azonban a perbeli időszakban nem volt alkalmazható.

Az alperes jogszerűen járt el, amikor nem engedélyezte az intézményi átalakítás költségeinek gondnokolt megtakarításaiból való fedezését, mert a perbeli megállapodások nem hagyhatók jóvá a Gyer. 149.§ (1), (2), (4), (5) bekezdéseire figyelemmel. Helytállóan állapította meg, hogy a gondnok a vállalkozási szerződés szerinti teljesítéshez, jognyilatkozata érvényességéhez a gyámhivatal jóváhagyását nem kérte a Ptk. 16.§ (1) bekezdés d) pontja szerint, a kifizetésről rendelkező határozatnak ilyen tartalmat tulajdonítani nem lehet. Önmagában a szóbeli tájékoztatás tudomásul vétele nem jelent jóváhagyást, annak a Ket. 73.§ (2) bekezdése alapján írásbeli formát kell öltenie. Jóváhagyás hiányában teljesített szerződésre a Ptk. 215.§ (3) bekezdése alapján az érvénytelenség jogkövetkezményét kell alkalmazni, amely az eredeti állapot helyreállításának hiányában a felek közti elszámolással, az intézményi költségként jelentkező vállalkozói díj intézményt terhelő fizetési kötelezettsége teljesítésével rendezhető - és az elsőfokú bíróság álláspontjával szemben nem ütközik a Ptk. 20/C.§-ába.

Az alperes helytállóan hivatkozott arra is, hogy a Ptk. 14/B.§ (2) bekezdés c) pontja nem alkalmazható, a gyámi fenntartásos betétben lehelyezett megtakarítás már a gondnokolt vagyona, nem a keresménye.

Az elsőfokú bíróság téves jogi álláspontja miatt a Kúria vizsgálta, hogy a felperes keresetében hivatkozott további jogszabályok /Alkotmány, 1998. évi XXVI. törvény, 2003. évi CXXV. törvény, 10/2006.(II.16.) OGY határozat, ENSZ Egyezmény/ alapján állapítható-e meg jogszabálysértés. A kereset elbírálásánál az idézett rendelkezések nem vehetők figyelembe, mert azok általános, az alkotmányos alapjogok érvényesülését, illetve a fogyatékos személyek esélyegyenlőségét biztosító rendelkezések és a konkrét jogvitában alkalmazandó Gyer. rendelkezéseinek alkalmazását nem zárják ki, nem írják felül. Ezek a rendelkezések társadalmi szempontból fontos kérdéseket érintenek, de nincsenek semmilyen tartalmi összefüggésben azzal, hogy e célok megvalósulása finanszírozható-e a gondnokolt megtakarításaiból. A felperes sem állította a Gyer. 149.§ (4) bekezdése az Alkotmányba vagy nemzetközi szerződésekbe, esetleg a jogforrási hierarchiában magasabb szinten elhelyezkedő jogszabályba ütközne.

Mindezek alapján a Kúria a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény /a továbbiakban: Pp./ 275.§ (4) bekezdése alapján a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte és felperes alaptalan keresetét a Pp. 339.§ (1) bekezdése szerint elutasította.

A Kúria az elsőfokú eljárásban felmerült alperesi költségről való döntést a Pp. 78.§ (2) bekezdése alapján mellőzte, mert az alperes nem tartott igényt perköltségre, ugyanakkor a felülvizsgálati eljárásban már a perköltsége megtérítését kifejezetten kérte, ezért állapított meg részére a jogtanácsosi képviselettel felmerült felülvizsgálati perköltséget, amelynek megfizetésére a Pp. 78.§ (1) bekezdése, 82.§ (1) bekezdése alapján a felperest és a felperesi beavatkozót egyetemlegesen kötelezte, annak összegét a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. /VIII. 22./ IM rendelet 3. § (3) bekezdése alapján határozva meg.

A Kúria az illeték viselésére a pervesztésre vezető okokat is figyelembe véve a felperesi beavatkozót kötelezte, de amelynek az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 5.§ (1) bekezdésének c) pontja alapján fennálló illetékmentessége folytán a le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket a 6/1986.(VI.26.) IM rendelet 14.§-a alapján a felperesi beavatkozó helyett az állam viseli.

Budapest, 2012. április 23.

**Dr. Kárpáti Zoltán sk. a tanács elnöke, Dr. Márton Gizella sk.
előadó bíró, Dr. Sperka Kálmán sk. bíró**

A kiadmány hitelével

bírósági írnok